

Profetizam posvećenoga života i važnost nade za suvremeni svijet

BLAŽENKA
S. VALENTINA
MANDARIĆ*

UDK: 271-1 "20"
Pregledni članak
Primljeno:
27. listopada 2015.
Prihvaćeno:
2. prosinca 2015.

Sažetak: Godina posvećenoga života, koja završava 2. veljače 2016. godine, osobita je prigoda za propitkivanje i samovrjednovanje posvećenoga života u svjetlu Božje riječi, crkvenoga učiteljstva i karizmi vlastitih pojedinim redovničkim zajednicama. U članku se stoga polazi od nekih pokazatelja krize koja je zahvatila posvećeni život, koja se analizira u širem kontekstu krize društva i krize Crkve.

Krize posvećenoga života nisu samo izvor tjeskobe, nesigurnosti i zabrinutosti, nego su istinski izazov u traženju novih perspektiva življenja vlastitoga posvećenja. Redovništvo 21. stoljeća, zajedno s cijelim čovječanstvom, svjedoči brojnim oblicima beznađa koje pogađa suvremeni svijet. Ishodište toga beznađa trajna je napast čovjeka da se udalji od Boga i da svoju nadu i sigurnost stavlja u tvorevine vlastitih ruku. U takvom sveopćem beznađu autor poslanje posvećenoga života povezuje s pružanjem znakova nade koji za današnjeg dezorijentiranog čovjeka mogu biti istinski svjetionici. Redovništvo je u svojoj biti proročki znak koji svojim životom trajno upućuje i ukazuje na »veliku nadu«, koja će se u potpunosti ostvariti u Kraljevstvu nebeskom. Ipak, čovjek i svijet trebaju već sada i ovdje istinske znakove nade, koje očekuju da im pruži posvećeni život. Stoga, u završnom dijelu članka, autor navodi šest mogućih svjedočanstva posvećenoga života koje današnji čovjek treba.

Ključne riječi: posvećeni život, kriza posvećenoga života, beznađe, profetizam, nada, zajedništvo, Kraljevstvo Božje.

Uvod

U predgovoru knjige *Nesavršeni, ali sretni (Non perfetti, ma felici)* Michele Davide pita se: među brojnim problemima koji pogađaju svijet, je li posvećeni život uistinu prioritetni problem?¹ Na ovo pitanje svojevrsan odgovor dao je Špiro

* Izv. prof. dr. sc. Blaženka s. Valentina Mandarić, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Vlaška 38, 10000 Zagreb, Hrvatska, vjeronauk-predstojnica@zg-nadbiskupija.hr

¹ F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici. Per una profezia sostenibile della vita consacrata*, Edizioni Dehoniane Bologna, Padova, 2015., Prefazione (Felice Scalia), str. 7.

Marasović. On smatra da neke stvarnosti postaju aktualne tek kada postanu akutne. Aktualnost posvećenoga života on tumači iz činjenice da »redovništvo nije tek jedan od izraza crkvenoga života (...), već je ono – zbog svoje usmjerenosti prema savršenstvu – prisposobivo duhovnomu vrhu crkvenoga tornja.«² A kad se počnu tresti crkveni temelji, najprije stradava njezin duhovni vršak, smatra Marasović.³ Posvećeni je život u svojoj biti snažan i rječit znak Božje prisutnosti u Crkvi, usmjeren na vječnost, koji je u nepodijeljenosti srca jedini pravi odgovor na ljubav koja nas je stvorila i otkupila, kako piše Bruno Forte⁴. Zato on i smatra da je osiromašenje redovništva, osiromašenje Crkve.⁵

Živimo u veoma složenom vremenu, u kojem se život čini poput labirinta bez orijentacijskih znakova – što izaziva dezorijentaciju u čovjekovim odabirima i životnim odlukama. Jedno od temeljnih obilježja, a ujedno i slabosti današnjega društva, jest nesposobnost planiranja na duge staze. Tako je među brojnim metaforama koje oslikavaju stanje duha današnjega vremena svakako ona koja ga izriče pojmovima: tekući život (*life liquid*), koji onda rađa tekući identitet i tekuće odnose (*identikit liquid i relation liquid*).⁶

Stoga neki analitičari krizu posvećenoga života povezuju upravo s nesposobnošću posvećenih osoba, osobito njezinih mlađih članova, za ustrajnost ili postojanost.⁷ Umjesto čvrste odluke i čvrste osobe, koja odolijeva svim pritiscima i promjenama u odgovornoj ustrajnosti, današnje društvo rađa čovjeka s »minimalnim ja«.

Pitanjem i problemima (ne)ustrajnosti bavili su se mnogi teolozi. Između njih Alceo Grazioli izdvaja tri poznata teologa. Kao prvi, tu je Dietrich Bonhoeffer koji živi iskustvo napuštenosti, otpora i potpune predanosti u koncentracijskom logoru, koji postaje za njega mjesto i način ustrajnoga nasljedovanja Isusa Krista. Zatim, Karl Rahner koji govori o redovničkim zavjetima pod vidom trajnoga odricanja, tj.

² Š. MARASOVIĆ, *Demos ante portas. Crkva u Hrvatskoj pred demokratskim izazovima*, Crkva u svijetu, Split, 2002., str. 309.

³ Isto.

⁴ Usp. B. FORTE, *Davanti a Dio e per il mondo. La vita consacrata in mezzo a noi*, Messaggio per la Quaresima 2015., <http://www.zenit.org/it/articles/davanti-a-dio-e-per-il-mondo-la-vita-consacrata-in-mezzo-a-noi> (22. X. 2015.).

⁵ Isto.

⁶ Vidi više o tom: Z. BAUMAN, *Modernità liquida*, Editori Laterza, Bari, 2011.; Z. BAUMAN, *Amore liquido. Sulla fragilità dei legami affettivi*, Editori Laterza Bari, 2011.; Z. BAUMAN, *Identitet*, Pelago, Zagreb, 2009.; Z. WAGGONER, *My avatar, my self. Identity in Video Roleplaying, Games*, McFarland&Company, London, 2009.

⁷ Usp. A. GRAZIOLI, *Fragili e perseveranti. La vita consacrata al tempo della precarietà*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 2015., str. 327.

ustrajnosti u odricanju, te Klaus Demmer, koji govori o mogućnosti i smislu donošenja odluke jednom zauvijek.⁸ Nesposobnost za ustrajnost povezana je s općom krizom kulture koja je obilježena trenutnim i prolaznim, u kojoj nema mjesta za konačno i dugoročno planiranje.

Drugi pak krizu posvećenoga života povezuju s oslabljenim statusom redovničkih institucija u suvremenom društvu i Crkvi. Nekada je taj status bio izražen konkretnim aktivnostima i djelatnostima koje su pojedine redovničke zajednice obnašale u društvu: u vođenju škola, bolnica, domova za djecu, domova za stare i nemoćne itd. Danas je situacija sasvim drugačija. Sigurnost i korisnost, koju su imale pojedine zajednice, ponekad je rađala stavom superiornosti kojim su se onda hranili i sami članovi tih redovničkih zajednica. To se reflektiralo i na odnose između pojedinih redovničkih zajednica. Tako su postojale takozvane velike, jake i poznate redovničke zajednice te one male, nepoznate, siromašne, gotovo beznačajne. Kako primjećuje Alceo Grazioli, takva društvena funkcionalnost rađala je integriranošću i sigurnošću u društvu do te mjere da se moglo dogoditi da funkcionalnost i društvena značajnost postane svojevrsni surogat za »vrijednost posvećenoga života u sebi«. U takvim zajednicama bio je problem, a možda je u nekima i danas, kako razlikovati autentično od funkcionalnoga zvanja.⁹ Špiro Marasović također ukazuje na opasnost prijelaza od esencijalnoga na funkcionalnu razinu (redovništvo kao »servis«), te ističe: »redovništvo nastaje u Crkvi, iz Crkve i za Crkvu, ali ne u prvom redu zato da 'nešto radi', nego zato da na 'određeni način postoji'«¹⁰.

Sve su očitije duboke promjene koje pogađaju posvećeni život; njegove svijetle i tamne strane, snaga i slabost, uspjeh i ograničenost. Napisane su brojne analize i sinteze o posvećenom životu, osobito u Godini posvećenoga života. Postoji brojna literatura u kojoj je pomno definiran posvećeni život i njegove temeljne vrijednosti, kako u povijesti tako i danas; njegova teologija, duhovnost, pa i poslanje u Crkvi. Uz svekoliko znanje i informacije, i dalje ostaju ključna pitanja: zašto posvećeni život nije ono što bi trebao biti?; što od njega očekuju Crkva i društvo?; u čemu je problem redovništva u 3. tisućljeću?

Iako ima puno pokazatelja koji svjedoče o krizi posvećenoga života, važno je vjerovati da je posvećeni život prikladan i za naše vrijeme; odnosno vjerovati da je moguće sveto živjeti u svakom vremenu. Kad promatramo posvećeni život u širem kontekstu, u kontekstu krize društva, pa i krize Crkve, onda bismo se mogli složiti s

⁸ Isto, str. 237.-472.

⁹ S. ABBRUZZESE, *La vita religiosa. Una sociologia della vita consacrata*, citirano prema: A. GRAZIOLI, *Fragili e perseveranti. La vita consacrata al tempo della precarietà*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 2015., str. 345.

¹⁰ Š. MARASOVIĆ, *Demos ante portas*, str. 309.

tvrdnjom da su »posvećene osobe u Crkvi poput senzora: obavještavaju i naznačuju sve promjene, kako one pozitivne, tako i one negativne.«¹¹ Ipak, uza sve krize, Benedikt XVI., papa u miru, smatra da su posvećene osobe u narodu Božjem kao jutarnja straža koja se budi i navješćuje novi život, koji je već prisutan u našem svijetu.¹²

1. Krize – izvor tjeskobe, ali i izazov za posvećeni život

Ne može se govoriti o krizi ili umornom posvećenom životu bez ukazivanja na njegove stvarne rane i bore. S druge strane nije objektivno, a ni poželjno, govoriti ili zamišljati posvećeni život koji bi bio u sebi siguran, savršen ili samodostatan. Kao što kaže Albert Rout, ono što vrijedi općenito za Crkvu, vrijedi i za posvećeni život: »Volim Crkvu koja pokazuje svoju krhkost. U evanđelju susrećemo Isusa koji je gladan i koji ne skriva vlastiti umor.«¹³

U analizama krize redovničkoga života navode se brojni pokazatelji koji su ujedno i izazovi za obnovu posvećenoga života. Među najčešće navođenima, a koji najviše zadaju brige redovničkim zajednicama, jesu nedostatak novih zvanja i starenje njezinih članova. Oba problema valja promatrati u širem društvenom kontekstu, osobito europskom. Prvo što treba trajno osvješćivati jest da kvaliteta posvećenoga života nije proporcionalna broju zvanja ili mladih koje jedna zajednica broji među svoje članove. Kriterij kvalitete nije uspjeh, broj i vidljiva plodnost, nego skrovito i samozatajno darivanje vlastitoga života do mjere rasipanja života.¹⁴ Vrijednost jedne zajednice nije u velikim institucijama i poznatim osobama koje nalazimo u raznoraznim monografijama i povijesnim kronologijama, nego u skrivenim i diskretnim životima muškaraca i žena, koji su znali herojski darivati svoj život u svakidašnjici i skrovitosti, a čija su imena, lica i povijest znani samo Gospodinu.¹⁵ Također ni »vrijednost jednoga oblika posvećenoga života ne ovisi o činjenici hoće li drugi nastaviti živjeti isti način života, nego u tom da se živi do kraja ono što se izabralo i voljelo živjeti kao odgovor na unutarnji poziv, bez bilo kakva obećanja za budućnost, osim onoga što jamči posvećenost Bogu i braći u danom trenutku.«¹⁶

¹¹ D. DOZZI, *Quando manca all'aurora? Vita consacrata custode dell'umano e del creato*, Edizioni Messaggero, Padova, 2015., str. 7.

¹² Usp. BENEDETTO XVI., Omelia alla S. Messa per i Religiosi i le Religiose nella festa della Presentazione del Signore, 2 febbraio 2006., http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/homilies/2006/documents/hf_ben-xvi_hom_20060202_presentation-lord.html (25. 7. 2015.).

¹³ Citirano prema: J. C. LAVIGNE, *Perchè abbiamo la vita in abbondanza*, Edizioni Qiqajon, Magnano, 2001., str. 13.

¹⁴ Usp. F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici*, str. 20., 45.

¹⁵ Isto, str. 71.

¹⁶ Isto.

Starosna dob posvećenih osoba uklapa se u društva u kojima je trend starenje stanovništva. Do starenja u redovničkim zajednicama nije došlo samo zbog nedostatka novih zvanja, nego i zbog poboljšanja kvalitete života. Posvećeni život nije pošteđen svih dinamika i fenomena u današnjem društvu. Stoga je u samostanima, kao i u obiteljima, i općenito u društvu, istinski izazov briga i skrb za starije osobe, te osmišljavanje njihova života. U jednoj obitelji može biti jedna ili dvije starije osobe, a u jednoj velikoj redovničkoj zajednici može biti dvjesto i više starijih članova. Problem starenja pogađa sve redovničke zajednice te usporava ritam i područje apostolata, jer u starosti se osobe više usmjeravaju na sebe, na bolest, vlastite potrebe i probleme. Zbog onoga što možda opterećuje, često se previđa ono bogatstvo koje starosna dob sa sobom nosi, a to je: svjedočanstvo autentičnoga i ispunjenoga života, nutarnjega predanja, svjedočanstvo lica koja zrače mirom i vedrinom i u zdravlju, i u bolesti.

Starenje pred redovničke zajednice stavlja još jedan izazov: međugeneracijski odnos. On se osobito treba očitovati u svjedočenju brige, njege, prijateljstva, poštivanja dostojanstva ljudske osobe, velikodušnosti mladih članova u brizi za starije, a upravo to nedostaje današnjem društvu. Zasigurno to nije bez teškoća, osobito za mlađe članove u redovničkim zajednicama.

Mary Jo Leddy upozorava na utjecaj nekih društvenih fenomena na redovnički život, među kojima osobito ističe produktivnost i funkcionalnost. Radi se o vrjednovanju zajednice, a onda i pojedinca po tom koliko je produktivan i funkcionalan u Crkvi i u društvu. Sindrom prezaposlenosti pogađa jednako one koji se bave tradicionalnim oblicima apostolata, kao i one koji su uključeni u novije oblike djelovanja. Redovnice su toliko zauzete oko odgovaranja na potrebe Crkve, svojih zajednica i društva da nemaju vremena upitati se što i za koga to čine.¹⁷ Osobito je loše ako član jedne zajednice nakon »bogate produktivnosti« doživi degradaciju ili omalovažavanje zbog trenutne »nefunkcionalnosti«.

Često se kriza posvećenoga života povezuje i s (ne)adekvatnom formacijom u redovničkim zajednicama. Nužna je solidna intelektualna i teološka formacija kako bi posvećene osobe znale živjeti radost posvećenja kojom ih je sam Bog obdario i ponuditi se kao »eshatološki znak budućega života na koji smo svi pozvani«¹⁸.

¹⁷ Usp. M. J. LEDDY, *Reweaving Religious Life*, citirano prema: J. S. K. MIJATOVIĆ, *Apostolat ženskih redovničkih zajednica u povijesno-društvenom kontekstu. Komparativni prikaz djelovanja redovnica u Hrvatskoj i Sjedinjenim Američkim Državama*, magistarski rad, Zagreb, 2015., str. 136.

¹⁸ BENEDETTO XVI., *Discorso alla Pontificia Università Gregoriana*, 3 novembre 2006., http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2006/november/documents/hf_ben-xvi_spe_20061103_gregoriana.html (22. X. 2015.).

Da bi danas osoba mogla dosljedno i vjerno živjeti svoje posvećenje, potrebno joj je pružiti formaciju koja integrira vjeru i razum, srce i um, život i mišljenje.¹⁹ Život nasljedovanja Krista zahtijeva integriranost cjelovite osobe. Tamo gdje se zanemaruje intelektualna dimenzija, vrlo lako se oblikuje zanesenjačka pobožnost koja isključivo živi od emocija i stanja duše koja se ne mogu održati cijeli život. Tamo gdje se zanemaruje duhovna dimenzija, a prevladava hladni racionalizam i intelektualizam, obilježen hladnoćom i distanciranošću, teško se može roditi oduševljenje i predanije. Ne može se nasljedovanje Krista temeljiti na parcijalnosti jer polovičnost rađa nezadovoljstvom i duhovnom sterilnošću. Budući da je svaki poziv na posvećeni život veoma dragocjen, odgovorni trebaju učiniti sve kako bi ponudili formaciju koja će promicati integriranost *fides et ratio* – vjere i razuma, srca i uma.²⁰

Veliki je izazov za posvećeni život, na osobnoj razini i na razini zajednica, suočiti se sa stvarnošću. Radi se o tom da se ima hrabrosti napustiti lažne slike i iluzije o samima sebi kako bi se suočilo sa stvarnošću, bilo na osobnoj bilo institucionalnoj razini.²¹ O toj problematici govori i papa Franjo kad raspravlja o napetosti između ideja i stvarnosti.²² Posvećeni život pred izazovom je dvostruke vjernosti: onomu što je u tradiciji prihvatio i onoga na što je pozvan živjeti u ovom vremenu, u perspektivi budućnosti.

Papa Franjo u svojim govorima i homilijama veoma često koristi glagol *izići*, osobito kad misli na Crkvu, a u posvećenom životu više se rabi glagol *ući*. Papa poziva na izlazak kako bi se prešlo od ideje o posvećenom životu, kao stanju u koje treba ući, na ideju stalnoga izlaženja. Nužno je promišljati o posvećenom životu u svim njegovim izričajima, čak i kada je riječ o zatvorenim zajednicama – kao pragu preko kojega idemo ususret braći i sestrama, s pogledom i osjećajima samoga Krista. Nije riječ o pobožnoj želji, nego o pozivu na obraćenje. »Svaki kršćanin i svaka zajednica moraju raspoznati put koji Gospodin pokazuje, ali od svih nas traži se da prihvatimo ovaj poziv: izići iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti poći na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja.«²³

¹⁹ D. PETTI, *Dialogo sulla vita consacrata con papa Benedetto XVI*, Libreria Editrice Vaticana, Vaticano, 2012., str. 89.

²⁰ Usp. BENEDETTO XVI., *Discorso ai partecipanti al Forum di organizzazioni non governative di ispirazione cattolica*, 1 dicembre 2007., http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2007/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20071201_ong.html (24. VI. 2015.).

²¹ Usp. F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici*, str. 16.

²² FRANJO, *Evangeliu gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Zagreb, KS, 2014., br. 231 (= EG).

²³ *Isto*, br. 20.

U traganju za definiranjem novih perspektiva posvećeni život mora ponajprije uočiti i vidjeti ono novo što nastaje u Crkvi i u aktualnom društvu. Nužno je imati obnovljenu proročko-mudrosnu-apostolsku svijest koja usmjerava posvećeni život na obraćenje i vidljivije svjedočenje života koji uprisutnjuje Krista i promiče novost. To je možda utopija, ali je jedino što u ovom trenutku trebaju i Crkva, i svijet.²⁴ Posvećeni život danas boluje od neporecive »evanđeoske anemije« na osobnoj i institucionalnoj razini. Za prevladavanje takve anemije nužno je ponovno probuditi strast za osobu Isusa Krista – prvu ljubav kojom posvećeni život mora izjaravati.²⁵

Da bi redovništvo uistinu bilo plodonosno, ono mora s nadom gledati nova obzora i razumjeti dinamiku globalnoga i promijenjenoga svijeta; s novim pogledom usmjeriti se na svoje utemeljitelje i ostati vjerni vlastitoj karizmi. Važna je vjernost utemeljiteljskoj karizmi, a ne stoljetnim strukturama koje su izgrađene za neka druga vremena. Drugim riječima, treba tražiti novu svetost, onu koja se otvara budućnosti, oživljava i daje da se ponovno osjeti utemeljiteljska intuicija, koja će biti prikladna za ovo vrijeme. Potrebno je imati dozu hrabrosti za nove pothvate, pa i pod cijenu rizika da se ne uspije.²⁶

2. Beznađe – ozbiljna prijetnja suvremenomu svijetu

Svakodnevno slušamo i svjedoci smo raznih katastrofa: ratova, terorizma, klimatskih zatopljenja, ekocida, prirodnih katastrofa, siromaštva, svjetskih ekonomskih kriza, aktualnih migracija stanovništva. Puno je znakova beznađa koji prijete čovječanstvu.

O krizi nade u suvremenom svijetu pisao je sveti Ivan Pavao II., u enciklici *Crkva u Europi*: »Vrijeme u kojem živimo, sa svojim izazovima, može se činiti kao vrijeme izgubljenosti. Mnogi muškarci i žene izgledaju dezorijentirani, nesigurni, bez nade, i ne mali broj kršćana dijeli to stanje duha. Postoje mnogobrojni zabrinjavajući znakovi koji na početku trećega tisućljeća zatamnjuju obzor europskoga kontinenta, koji unatoč bezbrojnim znakovima vjere i svjedočanstva i u ozračju koje je bez sumnje slobodnije i u kojem vlada veće jedinstvo, osjeća sve breme umora koji se skupljalo tijekom daleke i nedavne povijesti duboko u srcima njezinih naroda, rađajući često razočaranjem.«²⁷ Među brojnim znakovima beznađa, sv. Ivan Pavao

²⁴ Usp. J. M. ARNAIZ, *Le grande sfide della vita consacrata oggi*, 10 capitolo generale FSP, Arricia, 15 agosto – 15. settembre 2013., 2., <http://lnx.scalabriniane.org/wp/?p=2643> (11. IX. 2015.)

²⁵ P. C. PALACIOS, *Luzes e sombra da Vita Religiosa Consagrada nos dias de hoje*, u: *Convergencia*, settembre 2011, citirano prema: J. M. ARNAIZ, *Le grande sfide della vita consacrata oggi*, 10 capitolo generale FSP, Arricia, 15 agosto – 15. settembre 2013., str. 3.

²⁶ Isto, str. 3.

²⁷ IVAN PAVAO II., *Ecclesia in Europa*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.

II. osobito ističe gubljenje kršćanskoga spomena i baštine²⁸, strah od budućnosti²⁹, rascjepkanost postojanja³⁰, slabljenje solidarnosti među ljudima, promicanje antropologije bez Boga³¹.

Čovjeka se smatra i promatra kao apsolutno središte stvarnosti te zaboravlja da nije čovjek stvorio Boga, nego je Bog stvorio čovjeka. Budući da čovjek ne može živjeti bez nade, on izmišlja vlastitu nadu, utopiju, tako se zatvara pred transcendentnim, a nadu identificira s rajem koji obećavaju znanost i tehnologija; srećom koja se hrani hedonizmom i konzumizmom; milenarizmom i oblicima ezoterične duhovnosti.³² Današnji čovjek, koji je otkrio ljepotu svijeta i ljepotu zemlje, zatvara oči za nebo – ponaša se kao da je sve moguće protumačiti polazeći od prirode.³³

Ignazio Sanna ističe obilježja modernoga čovjeka koja ukazuju na njegovu izgubljenost i dezorijentiranost: čovjek bez doma (prostora), čovjek bez vremena i čovjek bez neba.³⁴ Čovjek više nije čovjek – nije individua – postaje broj ili masa. Dovoljno je spomenuti migrante i izbjeglice. Nitko ne zna za njihovo ime, život, tugu, muku.³⁵ Također i današnji čovjek mijenja značenje i smisao vremena. Njegovo obzorje nade više nije nebo. On postaje čovjek bez neba.³⁶ On teži za vječnim i besmrtnim uspjehom, zdravljem, ljepotom, mladošću – ove njegove težnje zamijenile su vjeru u besmrtnost duše. Zapravo, ne vjeruje u budućnost bez zemlje jer sve konzumira pod nebom: nadu i razočaranje, ljubav i mržnju, uspjeh i neuspjeh, život i smrt. Sve to rezultira, ističe Sanna, krizom eshatologije. Na snazi je nihilizam koji polako u svijesti ljudi briše vjeru o dovršenju i ispunjenju povijesti. Nada se pretvorila u iščekivanje obojeno zabrinutošću, tjeskobom, predviđanjem budućnosti i više ne predstavlja nadzemaljsko spasenje koje će svoju puninu doživjeti tek u eshatonu. Ranije se vraćanje onoga što je čovjek izbacivanjem iz raja izgubio očekivalo od vjere u Isusa Krista – u otkupljenju. Danas, međutim, to »otkupljenje«, obnovu izgubljenoga »raja« mnogi ne očekuje više od vjere, već od novootkrivene veze

²⁸ *Isto*.

²⁹ *Isto*, br. 8

³⁰ *Isto*.

³¹ *Isto*, br. 9

³² Usp. *isto*, br. 10

³³ Usp. D. VERDE, Crist Gesù, Dio della mia vita. In memoria del Card. Martini, u: F. VOLPI, E. PICUCCI (ur.), *La vita consacrata una vita di qualità*, Il Calmo di Fausto Liberati snc, Roma, 2015., str. 36.

³⁴ Usp. I. SANNA, *La vita consacrata: segno di speranza nella chiesa sarda*, <http://www.ignaziosanna.com/files/Speranza-e-vita-consacrata.pdf> (18. VIII. 2015.).

³⁵ *Isto*.

³⁶ *Isto*.

između znanosti i prakse. Ne znači da se vjera time jednostavno niječe, nego ona biva prebačena na drugu razinu, na razinu čisto privatnih i onozemaljskih stvarnosti te istodobno postaje nevažna za svijet. Ta je programatska vizija odredila pravac razvoja suvremenoga doba i dovela također do današnje krize vjere koja je, u ovom konkretnom slučaju, prije svega kriza kršćanske nade.³⁷ Umjesto Božjega kraljevstva gradi se »ljudsko kraljevstvo«³⁸, a »napredak« se iskristalizirao kao novi oblik ljudske nade.³⁹ »Kršćanska nada nalazi svoje utemeljenje u spoznaji i objavi Boga kao onoga koji daje i ispunja obećanja.«⁴⁰ Imati nadu znači vjerovati da postoje pravi odgovori na velika životna pitanja, ne u smislu pronalaženja jasnoga odgovora, nego je ovdje riječ o darovanoj sposobnosti pronalaženja svjetionika u tamnom moru neizvjesnosti kojom je obilježeno današnje društvo. Nada znači vjerovati da postoje odgovori na mala i svakodnevna pitanja, jer ne opterećuju nas samo velika pitanja. To su pitanja svakodnevnoga življenja, zdravlja, mira, sklada obiteljskoga života, uspješnoga posla ili prijateljstva. Ako uistinu živimo svaki trenutak bivajući u Kristu, ističe Ignazio Sanna, nijedan vremenski isječak koji nam je darovan nije izvan Božjega daha.⁴¹

Čovječanstvo treba istinske znakove nade – »velike nade koja je oslonac u životu«⁴², piše Benedikt XVI. »Prva velika čovjekova nada, koja opstaje unatoč svim razočaranjima, može biti samo Bog – Bog koji nas je ljubio i ljubi nas 'do kraja', sve dotle dok se sve ne ispuni (Iv 13, 1 i 19, 30).«⁴³ Svaki čovjek treba »nade – manje ili veće – koje nas iz dana u dan drže na našem putu. Ali bez velike nade, koja mora nadvisiti sve drugo, one nisu dovoljne. Ta velika nada može biti samo Bog, koji obuhvaća cjelokupnu stvarnost i koji nam može ponuditi i dati ono što, sami svojim silama, ne možemo postići. To da nam se ona daje kao besplatan i nezaslужen dar, spada u sastavni dio nade. Ta se nada temelji na Bogu, i to ne na bilo kojem bogu, već Bogu koji ima ljudsko lice i koji nas je do kraja ljubio: svakog od nas pojedinog i čovječanstvo u cjelini.«⁴⁴ Stoga je temeljna zadaća posvećenoga života

³⁷ BENEDIKT XVI., *Spe salvi – U nadi smo spašeni. Enciklika vrhovnog svećenika biskupima, prezbiterima i đakonima, zavjetovanim osobama i svim vjernicima laicima o kršćanskoj nadi* (30. XI. 2007.), Zagreb, 2008., br. 17.

³⁸ *Isto*.

³⁹ *Isto*, br. 20.

⁴⁰ V. KOVAČ, *Redovnički život i nada*, u: *Posvećeni život* 13(2008.)2, str. 57.

⁴¹ Usp. I. SANNA, *La vita consacrata: segno di speranza nella chiesa sarda*, <http://www.ignaziosanna.com/files/Speranza-e-vita-consacrata.pdf> (18. VIII. 2015.).

⁴² BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, br. 27

⁴³ *Isto*.

⁴⁴ *Isto*, br. 31.

učiniti živom tu »veliku nadu«. Drugi vatikanski koncil u definiranju posvećenoga života upravo polazi od njegove uloge kao eshatološkoga znaka. Posvećeni život »bolje predskazuje buduće uskrsnuće i slavu Kraljevstva nebeskoga«. ⁴⁵ Benedikt XVI. u *Spe salvi* ukazuje na spasenje kao temelj kršćanske nade. »Dana nam je nada, pouzdana nada, zahvaljujući kojoj se možemo lakše nositi sa sadašnjošću; sadašnji trenutak, ma koliko težak bio, može se živjeti i prihvatiti ako vodi nekome cilju, ako u taj cilj možemo biti sigurni i ako je taj cilj tako velik da opravdava trud koji je uložen u prijedeni put.« ⁴⁶ »Nada je isto značnica 'vjeri'« ⁴⁷, jer vjera je bit onoga čemu se nadamo. Kršćani ovdje na zemlji nemaju trajnoga boravišta, već očekuju ono buduće (usp. Heb 11, 13-16; Fil 3, 20). »Vjera životu daje novi temelj, novi oslonac, novo čvrsto tlo pod nogama i time uobičajeni temelj, oslanjanje na materijalne prihode, nije više nešto apsolutno. Rađa se nova sloboda prema tom temelju života koji samo naizgled pruža oslonac, premda se time nipošto ne niječe njegovo uvriježeno značenje. Ta nova sloboda, svijest o novoj 'supstanciji' koja nam je dana, nije izišla na vidjelo samo u mučeništvu, u kojem su osobe ustale protiv moćnih ideologija i njihovih političkih tijela te su, svojom smrću, obnovile svijet. Ona dolazi do izražaja prije svega u velikim odricanjima, kojima su se svojevolumno podlagali ljudi još tamo od drevnih monaha pa sve do Franje Asiškoga i ljudi našega doba koji su, u suvremenim redovničkim ustanovama i vjerskim pokretima, iz ljubavi prema Kristu sve napustili da bi ljudima donijeli Kristovu vjeru i ljubav, da bi pomogli onima koji trpe u tijelu i u duši. Na njihovu se primjeru nova 'supstancija' stvarno potvrdila kao ono 'bitno'. Zahvaljujući tim osobama nade, osobama koje su susrele Krista, rodila se nada u srcima onih koji su ranije živjeli u tami i beznađu. U njihovu se slučaju pokazalo da taj novi život zaista posjeduje onu »supstanciju i da je to 'supstancija' koja u drugima budi život«. ⁴⁸ Zato je kardinal Martini vido u posvećenom životu znak utjehe i nade koji je toliko potreban današnjemu beznadnomu svijetu. Utjehu treba ovaj svijet koji s pravom očekuje da u pogledima posvećenih osoba vidi i doživi lice milosrdnoga Krista i Očevu utjehu objavljenu u otajstvu malenosti i trpljenja. ⁴⁹ Ako propovijedamo nadu moramo biti osobe od povjerenja, ne one koje žale; ne okrenute prema sebi; ne zabrinute za vlastitu sigurnost. Ako propovijedamo odricanje od materijalnih stvari radi onih nebeskih, moramo sami biti distancirani od materijalnoga. Ukratko, moglo bi se reći: svi oni koji evangeliziraju, pozvani su odsijevati lice Onoga koji ih je poslao, Onoga koji je propovijedao

⁴⁵ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 42, u: *Dokumenti*, Zagreb, 72008. (= LG).

⁴⁶ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, br. 1.

⁴⁷ *Isto*, br. 2

⁴⁸ *Isto*, br. 8

⁴⁹ D. VERDE, *Cristo Gesù, Dio della mia vita*, str. 31.-43.

u siromaštvu, poniznosti i diskretnosti, koji je zemljom prošao skriven, malen, čak i slab, i neuspješan.⁵⁰

3. Profetizam – bitna dimenzija posvećenoga života i njegova poslanja

Posvećeni život u svojoj bitnoj odrednici jest proročki. Današnje društvo treba one koji će njegovati proročki život, koji pred velikim problemima čovječanstva i organiziranja društvenoga i političkoga života bez Boga, navješćuju predivan Božji znak, odriču se svega onoga što se Bogu protivi, bilo da se odnosi na stvoreno, bilo da se odnosi na ljudsku osobu; osobe koje će Boga utjelovljivati u vlastitom životu.

Posvećeni život pozvan je suprotstaviti se svim lažnim prorocima i učiniti prisutnijim Božju jedincatost, poput starozavjetnih proroka Amosa i Miheja⁵¹. Poslanje posvećenoga života jest pomoći prevladati razdvojenost vjere i života; opredijeliti se za siromašne, osobito one koji su u društvu iskorištavani i čije se dostojanstvo ne poštuje. Po uzoru na proroka Izaiju⁵², od posvećenoga života očekuje se vidljiva svetost. Poput Jeremije⁵³, takav život traži traži borbu protiv lažnih sigurnosti i gradnju na tvrdoj stijeni, a ne na pijesku. Poput Ezekielia, on treba vratiti nadu ljudima koji osjećaju da ih je Bog zaboravio – koji osjećaju teret njegove šutnje.⁵⁴

Profetizam posvećenoga života u sebi je život Isusov – život Božjega proroka – koji je kao novi Mojsije govorio s Bogom licem u lice kako bi prenio Božju volju i Božju riječ iz prve ruke, bez falsificiranja. To je ono što spašava, ono što Crkva i čovječanstvo očekuje.⁵⁵

Papa Franjo smatra da bit redovništva nije u radikalnom nasljedovanju koje bi ga razlikovalo od drugih vjernika. Ponekad je krivo samopoimanje dovodilo do neke vrste samodostatnosti. Radikalnost nije neki objektivni princip, već je povezana s osobom i životnom situacijom, u kojoj je svatko pozvan dati maksimum – ono najbolje što može – u poslušnosti evanđelju i vlastitim životnim okolnostima. Prema papi Franji, *proprium* posvećenoga života jest u njegovu proročkom vidu. Posvećene osobe slijede Gospodina na osobit način – na proročki način.⁵⁶ Proročki

⁵⁰ Isto.

⁵¹ B. LUJIĆ, *Proroci. Osobe, vrijeme, poruka*, Zagreb, 2015., str. 50.-59.; 86.-94.

⁵² Isto, str. 74.-84.

⁵³ Isto, str. 122.-135.

⁵⁴ Isto, str. 138.-152.

⁵⁵ Usp. J. RAZINGER/BENEDETTO XVI., *Gesu di Nazaret*, Rizzoli, Milano, 2007., str. 25.

⁵⁶ »Svegliate il mondo!«. *Colloquio di Papa Francesco con i Superiori Generali*, Città del Vaticano, 29 novembre 2013, http://www.donorione.org/Public/ContentPage/papa_francesco_dialoga_con_i_superiori_generali_resoconto_ampio.asp (15. VIII. 2015.)

vid posvećenoga života ne poistovjećuje se sa životom koji se poima i nudi kao model za druge, nego je znak (Ez 24, 24) koji druge izaziva na razmišljanje. Izazov i tajna nisu u tom da su posvećene osobe »različite« ili neke »nastrane«, kako to ponekad antropološka logika tumači, nego čvrste osobe koje su sposobne dijeliti životnu muku koja ponekad poprima dramatična obilježja – u situacijama koje su svojstvene svim ljudima. Služenje, na koje su pozvane posvećene osobe, nije biti »bez grijeha« -- kako ističe papa Franjo, nego biti i postajati sve više »grješnici kojima je oprosteno«. Tek tako oni postaju sposobni buditi nadu kod svakog čovjeka, kako bi u vlastitom životu iskusili taj isti dar milosrđa koji donosi mir, pokreće velikodušnost i oživljava nadu.⁵⁷ Motivacija za ulazak u samostan nije u tom da se te osobe osjećaju »posebnima« ili »boljima« od drugih, nego jer žele živjeti vlastito siromaštvo na egzistencijalnoj i duhovnoj razini na očit i radostan način.

Još uvijek možemo čuti i čitati o posvećenom životu kao »stanju savršenih« – modelu života koji inspirira. Kad netko razmišlja o sebi kao »modelu« koji valja slijediti, upada u napast protiv koje se Isus najoštrije bori – licemjerstvo. Dakle, kako bi posvećene osobe ostale vjerne Bogu i hrabro kročile kroz povijest, nužno je obraćenje, i to ponajprije od hvalisave radikalnosti. Posvećenim osobama puno je prirodniji glagol *patiti* ili *trpjeti*, jer to je obilježje istinskoga profetizma, koji prepoznajemo kod Ilije, Jeremije, Hošee, Ivana Krstitelja, pa sve do Isusa Krista. Polazište je *kenosis* pashalnoga Krista koji je vodio i vodi danas izbor svojih učenika u svakom vremenu i prostoru. Trpeći profetizam plod je nužnoga prolaza koji je doživio Ilija uspinjući se na brdo Karmel do teofanije na Horebu; od početne želje za savršenstvom, gdje se uvijek gnijezdi doza narcizma i heroizma, do svijesti o vlastitim granicama i sposobnosti mirnoga prihvaćanja vlastitoga siromaštva.⁵⁸ Svi su »mali i veliki svetcima« prošli ovaj put i iskusili početni zanos za svetošću te suočavanje s vlastitim siromaštvom. Kroz takva iskustva upoznali su novo lice Boga prihvaćajući, kako kaže Renè Voillaume, »drugi poziv«. ⁵⁹ To nije plod ljudskoga otkrića, nego je djelo i snaga Duha koji se očituje snažnim upravo po ljudskim slabostima.

Michel Rondet navodi evanđeosku scenu koja opisuje razgovor Isusa i Petra u kojoj Petar izražava spremnost umrijeti za Isusa. (Mk 14, 26-31). Nije trebalo dugo da Petra obuzmu strah, sumnja i konfuzija u kojoj se događa izdaja. U otkrivanju i poniznom prihvaćanju da je grješnik, on pronalazi snagu da za svoju braću postane »stijena« na koju će se njihova vjera osloniti. Upravo u trenutku u kojem Petar ni-

⁵⁷ F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici*, str. 62.

⁵⁸ Usp. A. MASSON, *Elie ou l'appel du silence*, Paris, 1992., citirano prema: Fratel Michael DAVIDE, *Non perfetti, ma felici. Per una profezia sostenibile della vita consacrata*, Padova, 2015., str. 84.

⁵⁹ Renè Voillaume, *Sulle strade del mondo*, Morcelliana, 1960., citirano prema: F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici*, str. 84.

šta nije mogao obećati ni izgovoriti Isusu, On mu potvrđuje poslanje i poziva ga da ga slijedi.⁶⁰ Ako bismo htjeli jednom rečenicom definirati ili obuhvatiti redovnički život, onda bismo se mogli složiti s Michelom Rondetom, koji je to definirao po prilici ovako: od željene svetosti do prihvaćanja i darivanja vlastitoga siromaštva.⁶¹

Jedan španjolski autor, karmelićanin Ciro Garcia, razmišlja o posvećenom životu pod vidom njegove mistične i proročke dimenzije. On mistiku i profetizam stavlja u intimnu korelaciju i smatra da nema jednoga bez drugoga. Svoje promišljanje temelji na činjenici da su svi utemeljitelji i utemeljiteljice bili mističari i proroci, a današnji njihovi sljedbenici pozvani su ponovno kreirati njihovu mistično-proročku karizmu u Crkvi i svijetu.⁶² Zapravo, ističe autor, »kršćanstvo je izvorno mistika, ne etika i moralni kodeks; mistika nasljedovanja Krista i krsna preobrazba s njim. Na isti način posvećeni je život mistika i profetizam; u sebi je posvećenje Kristu (mistika) i navještaj radosne vijesti (profetizam).⁶³ Stoga se uistinu može postaviti ozbiljno pitanje: u kojem se smislu današnji posvećeni život osjeća izazvanim i pozvanim u dvostrukoj svojoj dimenziji – mističnoj i proročkoj?

O značenju mistike i profetizma u posvećenom životu osobito se govorilo na Međunarodnom kongresu o posvećenom životu, održanom u Rimu 2004. godine.⁶⁴ Mistika i profetizam osvijetljeni su pod vidom dviju biblijskih slika: susreta Isusa i Samaritanke (Iv 4, 1-42) i prisposode o dobrom Samaritanacu (Lk 10, 29-37). Upravo te dvije slike prezentiraju plodnu skladnost i međusobnu prožetost profetizma i misticizma, akcije i kontemplacije, iskustva i poslanja. Ustvari, u susretu s Bogom posvećeni život otkriva izvor ljubavi koja se konkretizira u darovanom služenju bližnjima, osobito najmanjima i najslabijima.⁶⁵

U svjetlu dviju spomenutih biblijskih slika, tema »*mistik i profetizam*« zadobiva duboko evanđeosko značenje i predstavlja impuls za obnovu posvećenoga života za treće tisućljeće. Prva ikona – Samaritanka – stavlja u središte ljubav i čežnju za Kristom. Konkretno, odnosi na kontemplaciju, intimni razgovor s Gospodinom. Druga ikona – milosrdni Samaritanac – stavlja u središte suosjećanje, ljubav i pa-

⁶⁰ Usp. F. M. DAVIDE, *Non perfetti, ma felici*, str. 85.

⁶¹ Usp. M. RONDET, *De la sainteté désirée à la pauvreté offerte*, u: *Christus* (janvier), 137/1988., str. 47.-54.

⁶² Usp. C. GARCIA, *Mistica e Profezia. Uno stile di vita e i nuovi areopaghi*, str. 2.

⁶³ *Isto*, str. 3.

⁶⁴ *Messaggio di Giovanni Paolo II ai partecipanti al Congresso internazionale sulla Vita Consacrata*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/pont_messages/2004/documents/hf_jp-ii_mes_20041126_consecrated-life.html (27. X. 2015.)

⁶⁵ Usp. C. GARCIA, *Mistica e Profezia. Uno stile di vita e i nuovi areopaghi*, <http://www.uisg.org/public/Attachments/Ciro%20ITA.pdf> (13. VIII. 2015.), str. 8.

žnju prema ranjenima na putu života. Dakle, ne radi se o dvama trenutcima ili o aktivnostima međusobno odvojenim, nego o korijenu susreta s Bogom života, s Gospodinom milosrđa. »Mistični i proročki identitet dvije su perspektive posvećenoga života koje se temelje u jednoj jedinstvenoj stvarnosti, ne mogu biti njegovane i življene jedna bez druge«. ⁶⁶

O proročkoj dimenziji posvećenoga života osobito govori *Vita consecrata*⁶⁷. Spomenuti dokument, polazeći od proročke i mistične dimenzije posvećenoga života, razvija govor o poslanju posvećenoga života.⁶⁸ Budući da nema posvećenoga života bez poslanja, poslanje je njegov konstitutivni dio. Sam posvećeni život, življen predanjem Bogu, kao ljubav prema Kristu i kao služenje drugima već je poslanje. U pravom smislu poslanje naviještanja Krista, uprisutnjujući ga, ponavljajući životne geste njegova života evanđeoskim savjetima. To je proročka dimenzija redovničkoga posvećenja.⁶⁹

Za vrijeme održavanja Sinode o posvećenom životu, kardinal Joseph Ratzinger ponudio je dragocjen doprinos o bitnom značenju profetizma u odnosu na posvećeni život. Interpretirajući njegov tekst, Ciro Garcia izdvaja sljedeće misli: vrjednote profetizma ukorijenjene su ponajprije u iskustvu Boga i njegove riječi, u prijateljstvu s Bogom koje sazrijeva u molitvenom dijalogu, u čežnji za svetošću i za njegovom slavom, u čeznutljivom traženju njegove volje i u svjedočenju istine. Proročko djelo, koje zahtijeva hrabrost navještaja i odricanja, dosljednost života, sve do svjedočanstva vlastitom krvlju za Božju poruku.⁷⁰ Istinski profetizam hrani se Božjom riječju i kontemplacijom u božanskoj prisutnosti. Istinskoga profetizma nema bez osobnoga življenja vjere, slušanja Riječi, iskustva Boga u »srcu života« i svjedočenja.⁷¹

Profetizam je temeljno ishodište za posvećeni život, osobito danas, kad se čini da redovništvo postaje »stranac« u vlastitoj zemlji. Profetizam nije plod želje, nego ponajprije žrtve i odricanja. Ali može se željeti i htjeti izručiti Bogu i dopustiti da nas on oblikuje, da oblikuje zajednicu. Zapravo je to jedini put istinskoga oživlja-

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ IVAN PAVAO II., *Vita consecrata. Apostolska pobudnica o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu* (25. III. 1996.), KS, Zagreb, 1996., br. 84-85.

⁶⁸ Isto, br. 88-90.

⁶⁹ Usp. isto, br. 72-75.

⁷⁰ Usp. C. GARCIA, *Mistica e Profezia. Uno stile di vita e i nuovi areopaghi*, <http://www.uisg.org/public/Attachments/Ciro%20ITA.pdf> (22. X. 2015.), str. 7.

⁷¹ Isto, str. 8.-11.

vanja značenja posvećenoga života.⁷² Prorok nije *superman* ili *superwoman*, nego osoba koja je dopustila da je zahvati Božja riječ. Takva osoba ne može ne naviještati Boga svaki dan, riječima i djelima. Dar koji je od Riječi primila, ta osoba želi pod svaku cijenu podijeliti s drugima.

4. Svjedočanstva nade koja današnji svijet očekuje od posvećenoga života

Pred stalnim i nepredvidivim izazovima posvećeni život pozvan je isijavati zrake nade za svijet, društvo i Crkvu. Da bi uistinu to i mogao, nužno je da njeguje i hrani jedinstvo s Bogom, iz kojeg se onda rađa i hrani proročka uloga poslanja, a koja se sastoji u »navješčaju Kraljevstva neba« – navješčaj koji je neophodan za svako vrijeme i za svako društvo.⁷³

Brojni utemeljitelji i utemeljiteljice bili su »proroci – pioniri« u Crkvi jer bili su svjesni da su u svijetu, ali da nisu od svijeta (usp. Iv 17, 14). Kako uči Sveto pismo, prorok najprije sluša i kontemplira, a tek onda govori, prepuštajući se potpuno ljubavi za Boga koja se ničega ne boji, pa ni same smrti. Autentični prorok, dakle, ne brine se toliko da čini djela; on se ponajprije trudi biti svjedok Božje ljubavi i živjeti je u stvarnosti svijeta, pa i kada njezina prisutnost rezultira »neudobnošću«, jer nudi i utjelovljuje alternativne vrjednote.⁷⁴ »Prorok prima od Boga sposobnost proniknuti povijest u kojoj živi i tumačiti događaje: on je nalik straži koja bdije noću i zna kada će svanuti (usp. Iz 21, 11-12). Poznaje Boga i poznaje muškarce i žene, svoju braću i sestre. Sposoban je razlučivati, kao i prokazivati zlo grijeha i nepravde, jer je slobodan, ne smije odgovarati drugim gospodarima osim Bogu, nema drugih interesa osim Božjih.«⁷⁵

Profetizam posvećenoga života po svojoj naravi nema lice straha, nego služenja, ljubavi i bratsko-sestrinskoga svjedočenja.⁷⁶ Posvećeni je život u službi radosti, nade i solidarnosti koje nalazi u Kristu, svojem Učitelju, kroz konkretna djela služenja i

⁷² J. C. LAVIGNE, *Perchè abbiamo la vita in abbondanza*, str. 70.

⁷³ Usp. D. PETTI, *Dialogo sulla vita consacrata con papa Benedetto XVI*, Libreria Editrice Vaticana, Vaticano, 2012., 37.

⁷⁴ Usp. BENEDETTO XVI., *Discorso ai partecipanti all'Assemblea plenaria dell'Unione Internazionale Superiore Generali*, 7 maggio 2007., https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2007/may/documents/hf_ben-xvi_spe_20070507_uisg.html (22. X. 2015.).

⁷⁵ Apostolsko pismo svetog oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života, br. 2., http://sestre-sv-kriza.hr/images/stories/preuzimanja/Apostolsko%20pismo%20Svetog%20Oca_Franje%20.pdf (25. X. 2015.).

⁷⁶ Vidi više: S. M. SCHNEIDERS, *Finding the Treasure. Locating Catholic Religious Life in a New Ecclesial and Cultural Context*, New Jersey, 2000., str. 313.-364.

djelovanja – svakodnevnim angažiranjem u humanizaciji čovječanstva našega vremena. Kako ističe *Lumen gentium*, posvećeni život »otkriva svim vjernicima već u ovom svijetu prisutna nebeska dobra, svjedoči o novom i vječnom životu postignutom po Kristovu otkupljenju te tako naviješta buduće uskrsnuće i slavu nebeskoga kraljevstva.«⁷⁷

4.1. ZAJEDNIŠTVO I PRIHVAĆANJE DRUGOGA

Osobit znak novoga života u Kristu jest bratstvo i sestrinstvo.⁷⁸ Proročka dimenzija posvećenoga života zahtijeva evanđeosko zajedništvo kao izričaj prisutnosti Gospodinove koja stvara zajedništvo među vjernicima. U takvim zajednicama svaka osoba može zadovoljiti tri temeljne ljudske potrebe: ljubiti i biti ljubljen, stvarati i biti koristan te razumjeti smisao postojanja.⁷⁹

U antici ljudska je misao u središte pozornosti stavljala bitak (biti), dok moderna misao u središte stavlja »ja«, a danas je potrebno u središte ljudske misli i ponašanja staviti »drugoga«. Bog je u sebi Drugi, različit od svih drugih bića. No u isto vrijeme Bog je lice u kojem se oslikavaju lica svih ljudi, onih koji su različiti i drugačiji. »Različitost je postala ljudsko mjesto za poznavanje i otkrivanje otajstva Boga.«⁸⁰ »Bog me gleda očima drugih«, napisao je Emmanuel Levinas. Stoga je, tvrdi Donato Dozzi, velika evanđeoska objava da je misterij čovjeka i misterij Boga u biti jedan misterij, kao što je ljubav prema Bogu i ljubav prema čovjeku jedna jedina zapovijed. Ako želimo, nastavlja autor, poučiti ljude našega vremena tko je Bog i što činiti da bismo zadobili vječni život, ne treba govoriti o Bogu, nego o čovjeku koji silazi iz Jeruzalema u Jerihon. Ali nije dosta govoriti, kaže sv. Luka, nego sebe učiniti bližnjim (usp. Lk 10, 29-37).⁸¹

Posvećeni život treba ponovno otkriti snagu zajedništva kao nosivoga stupa redovničkoga života. Zajednički život izvanredni je dar Duha. Ali isto tako nema zajedničkoga života bez struktura i pravila. U prošlosti je zajedništvo bilo u službi djelovanja, služenja i izvršavanja određenih zadataka. Zajedno su se obavljali poslovi (obrađivanje zemlje, ručni radovi, šivanje). Danas, međutim, sve više raste svijest da zajedništvo treba biti na prvom mjestu kao međusobno služenje, kao život u kojem je prava zadaća i zadaća iznad svih drugih jednostavno jedni druge ljubiti. Jedino u

⁷⁷ LG, br. 44.

⁷⁸ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA, *Bratski život u zajednici*, Rim-Zagreb, 1994.

⁷⁹ *Isto*, str. 8.

⁸⁰ D. PETTI, *Dialogo sulla vita consacrata con papa Benedetto XVI*, str. 30.

⁸¹ *Isto*.

ovom kontekstu redovništvo – redovnice i redovnici – mogu biti prepoznatljivi kao Isusovi učenici. Redovnici/redovnice moraju biti stručnjaci u zajedničkom životu. Da bi takav hod bio moguć, moraju znati i vjerovati da je zajednički život najtješnji savez, ne samo s Bogom, nego i s braćom i sestrama, savez *usque ad mortem*. Samo na takav način savez može postati poruka za cijelu Crkvu, za svijet, za obitelji koji žive u braku.⁸² Domagoj Runje redovničko zajedništvo promatra u slici »nebeskoga grada Jeruzalema« iz knjige Otkrivenja (Otk 21, 1-22, 15).⁸³ »Sveti grad silazi s neba (21, 2.10) i označava zajednicu koju okuplja Bog. Nema nijednoga drugog kriterija po kojem su članovi zajednice međusobno povezani, osim prebivanjem s Bogom (21, 3).«⁸⁴ Stoga Runje smatra da je »zajedništvo u redovničkim zajednicama slika nebeskoga grada, ne po svojoj savršenosti, nego upravo po svojoj nepotpunosti i neostvarenosti koja putem evanđelja smjera svojem ostvarenju i ispunjenju.«⁸⁵ Osobito je snažna slika stabala koja su usred grada. Lišće stabla za zdravlje je narodima. Kako zamjećuje Runje, lišće može biti naoko beskorisno ili služiti samo dekorativnosti i tako skrivati neplodnost stabla. »Ali, ako se to stablo napaja iz rijeke života koja izvire iz prijestolja Božjega i Jaganjčeva (22, 1), te upija svjetlo iz Jaganjčeve svjetiljke Božje slave (21, 3) i njegovo lišće služi za zdravlje te postaje znakom nade svim narodima.«⁸⁶ Runje upravo u slici lišća vidi metaforu za redovnički život na stablu Crkve. On zaključuje: »Lišće doduše po sebi ne donosi plod, ali je ono onaj organ koji najviše upija sunčevu svjetlost i daje život i ljepotu čitavomu stablu.«⁸⁷

Uloga je redovništva biti trajan proročki poticaj u prokazivanje lažnih sigurnosti koje današnji svijet nudi; biti iskusni u zajedništvu, trajno izlaziti iz sebe i ići prema drugima – i to na sve periferije.

Jedan od gorućih problema, s kojim se susreće suvremeno čovječanstvo, jest nesposobnost suočavanja s različitim, drugim i drugačijim. Najčešće se upravo tu očituju nasilje, neprihvaćenost, mržnja i neprijateljstvo. Posvećeni život pozvan je svjedočiti mogućnost življenja zajedništva u kojem su svi međusobno povezani. Činjenica je da je današnji svijet u sebi veoma fragmentaran: etnički, religijski, nacionalni, kulturni, politički sukobi, različiti životni svjetonazori i stilovi. Posvećeni život po-

⁸² Interrogativi e sfide alla vita consacrata. Intervento del cardinale Franc Rodè, <http://www.zenit.org/it/articles/interrogativi-e-sfide-alla-vita-consacrata> (13. VIII. 2015.).

⁸³ D. RUNJE, Knjiga otkrivenja kao nadahnuće za redovnički život, u: *Služba Božja* 54(2014)1, str. 84.-93., ovdje 91.

⁸⁴ Isto, str. 92.

⁸⁵ Isto.

⁸⁶ Usp. Ez 47, 1-9.12; Ps 1, 3.

⁸⁷ D. RUNJE, *Knjiga Otkrivenja kao nadahnuće za redovnički život*, str. 93.

zvan je biti snažnije svjedočanstvo mogućnosti zajedništva i suživota u fragmentarnoj i radikalno pluralno obilježenoj kulturi.

Temeljni je vid posvećenoga života bratstvo (sestrinstvo) koje je u sebi »confessio Trinitatis«⁸⁸. Zajedništvo je jedan od važnih proročkih elemenata koji posvećene osobe nude društvu snažno obilježenom individualizmom. U svijetu i modernim društvima postoje trajni naponi i mehanizmi pomoću kojih se želi očuvati i osigurati jednakost među ljudima te etički suživot, ali ne uspijeva se izgraditi bratstvo. Ljudska osoba pronalazi samu sebe kada nadide mentalitet usmjerenosti na vlastita očekivanja i kada se otvara velikodušnosti i autentičnoj solidarnosti. Zalažući se za ostvarenje bratskoga zajedništva, redovničke zajednice pokazuju da se, zahvaljujući evanđelju, i ljudski odnosi mogu mijenjati, da ljubav nije utopija, već tajna za izgradnju bratskijega svijeta.⁸⁹ Važan znak nade za današnji svijet jest svjedočenje mogućega ljudskog zajedništva u različitosti.

Što bi zapravo trebali učiniti redovnici i redovnice da stvaraju istinske prostore i mjesta zajedništva za sebe i za druge? Jose Arnaiz nudi odgovor na to pitanje. Da bi se to postiglo, potrebno je da dođe do prijelaza od zajedničkoga života na zajednicu života; od struktura koje čine infantilnim, na potporu koja oblikuje slobodu; od nemoguće uniformnosti na zajedništvo u različitosti; od zatvorene utvrde do otvorenoga polja.⁹⁰ Zatvorena zajednica postaje nervozna zajednica. Mnoge redovničke zajednice bile bi puno zdravije da otvore svoja vrata i prozore svijetu, iziđu na ulice i otvorenim srcem slušaju kolone ljudi koji pate, bore se i ljube. Naše mjesto, kaže Jose Aranaiz, nije u zaštićenoj komotnosti gdje se ne poduzima nijedan rizik, nego na vatrenoj crti gdje se bori za pravdu, solidarnost i mir.⁹¹

4.2. PRIHVAĆANJE SVIJETA KAO ADEKVATNOGA MJESTA ZA ŽIVLJENJE VLASTITE VJERE

Ove godine imali smo prigodu više puta čuti ili pročitati kako posvećeni život, kakav je danas, njegove strukture, organizacija, način djelovanja i stil života ne odgovaraju na učinkovit i prikladan način potrebama i izazovima društva i svijeta, svijeta koji se promijenio i stalno se mijenja.

⁸⁸ Usp. *Vita consecrata*, br. 41. Vidi također: M. PEHAR, V. MAROVIĆ, *Vita consecrata – confessio Trinitatis. Trojstvena dimenzija posvećenoga života*, u: *Bogoslovska smotra*, 85(2015.)1, str. 213.-233.

⁸⁹ D. PETTI, *Dialogo sulla vita consecrata con papa Benedetto XVI*, str. 84.

⁹⁰ J. M. ARNAIZ, *Le grande sfide della vita consecrata oggi*, 10 capitolo generale FSP, Arccia, 15 agosto – 15. settembre 2013., str. 9., <http://lnx.scalabriniane.org/wp/?p=2643> (27. X. 2015.)

⁹¹ Isto.

Koje su to promjene? Društvo je danas pluralno, multikulturalno, post-moderno, post-kršćansko, globalizirano, bombardirano mnoštvom informacija, zatrpano novim otkrićima i tehnološkim dostignućima, u kojima se stvaraju novi oblici siromaštva, migracije, isključivanja, ratovi, terorizam, ekonomske krize itd. Pred izazovima spomenutih promjena vrlo lako upadamo u napast da puno vremena i energije trošimo na razne kritike, od unutarnjih i političkih do ideoloških. No nužno je orijentirati se pozitivno. Jer, kakvo god bilo društvo, vrijeme ili političko ozračje, ovo društvo i ovo vrijeme jedino je u kojem smo pozvani djelovati i ponuditi alternativu, vjerujući da Duh Božji djeluje na različite načine u izgradnji Crkve koja će biti zajednica zajednicâ.

Često se naša percepcija svijeta zaustavlja isključivo na materijalnoj sferi, obojnoj negativistički i grješnički. Svijet pak valja promatrati ponajprije kao dar Božje ljubavi, a povijest kao kontekst utjelovljene Riječi u kojoj je ljudska narav pozvana poprimiti božanska obličja – pobožanstveniti se. Čovječanstvo je prostor – mjesto – poslanja Trojedinog Boga. Teološko viđenje svijeta promatra svijet kao Božji univerzum, koji je Bog toliko ljubio da mu je poslao Sina Jedinorođenca. Takvo viđenje svijeta rađa novu duhovnost, angažman i zauzetost za svijet. Redovnički angažman za ovaj svijet ne može se ostvarivati bijegom, izolacijom, distanciranjem, nesudjelovanjem i elitizmom u odnosu na svijet i ljude.⁹² Nema drugoga prostora u kojem redovništvo može ostvarivati svoje poslanje. Istina je da se posvećeni život ne može poistovjećivati sa svijetom, ali može biti »alternativni svijet« – ne u smislu mjesta i prostora, nego u stilu života. Živeći redovnička obećanja, redovnici žive i stvaraju »alternativni« svijet koji nude suvremenima kao realnu povijesnu mogućnost.⁹³ Riječ je o zauzimanju drugačijega stava prema trima koordinatama prema kojima suvremeni svijet funkcionira: odnos, materijalna dobra i moć.

Nužno je više govoriti i pisati o »teologiji svijeta«, osobito među redovnicima/redovnicama koji žive specifično poslanje u svijetu i za svijet. Što danas za posvećeni život znači nasljedovati Krista u svijetu, nudeći vlastiti život za svijet? Na tragu ovoga pitanja Sandra Schnaiders ističe: izazov integracije (novi afirmativni stav o svijetu kao adekvatnom području za življenje vlastite vjere) nameće se kao jedno od najtežih problema.⁹⁴ U tom smislu veoma hrabar i zahtjevan zadatak postaje usklađivanje posvećenoga života i inkulturacije.

⁹² S. M. SCHNEIDER, S., *Natura radicale della vita consacrata*, http://www.uisg.org/public/Attachments/doc_semteol_schneiders_2011_it.pdf (22. X. 2015.).

⁹³ Isto., Vidi također: T. RADCLIFFE, *Redovnici jeste li sretni?*, Verbum, Zagreb, 2001.

⁹⁴ Usp. S. M., SCHNEIDER, S., *Buying the Field*, prema: M. MAHER, *Chiamate ed inviate: Riflessioni su una teologia della vita religiosa apostolica oggi*, http://www.uisg.org/public/Attachments/doc_semteol_maher_2011_it.pdf (22. X. 2015.).

4.3. PROROČKO SUPROTSTAVLJANJE TENDENCIJI REDUCIRANJA

»BITI OSOBA«

Za autentični posvećeni život traži se kršćanski utemeljena antropologija. Antropološki zdrav temelj osobito je važan u življenju redovničkih zavjeta. Kada se posvećena osoba odriče braka, ne odriče se seksualnosti i plodnosti, nego slobodno bira i prihvaća drugi oblik *biti u svijetu*, koji uključuje prihvaćanje onoga što nedostaje našem životu. Veoma je važno uočiti da je plodnost posvećenoga života direktno proporcionalna s odricanjem od svakog oblika strateški programirane plodnosti kao određene vrste opsesije, koja postaje kriterij ili dokaz o valjanosti i vitalnosti vlastitoga izbora.

Pozivajući se na Elenu Lasida, Sandra Schneider smatra da zavjet čistoće poziv na razmišljanje o alternativnim oblicima ostvarivanja ljudske kreativnosti. Postoji stvarna tendencija da se rađanje svede samo na njegov jedan vid – biološku reprodukciju koja se događa unutar institucije braka. Odricanje od ovoga oblika rađanja ili kreativnosti znači odabir i svjedočenje da postoje različiti oblici i modeli unutar kojih se komunicira stvaralačka kreativnost. Odricati se privilegiranoga odnosa samo s jednom osobom u bračnom partnerstvu znači svjedočiti o mogućnosti drugih oblika odnosa, kao na primjer onih koji se žive unutar zajednice. Odricanje od seksualnih odnosa svjedočanstvo je da se seksualnost, svojstvena svakomu ljudskomu biću, ne reducira samo na fizički kontakt, nego zahvaća puno šire područje međuljudskih odnosa. Zavjet čistoće ponajprije je proročko suprotstavljanje tendenciji reduciranja *biti osoba*, u smislu da postoje brojni oblici međuljudskih odnosa koji su u sebi duboko ljudski. Čistoća je alternativni način življenja odnosa, koji uključuje korektnu distancu, a koja pak omogućuje ljubiti bez posjedovanja, koja omogućuje ulazak u savez bez namjere da se odnos svede na svojevrsnu funkcionalnost.⁹⁵

Isus je naveo tri moguća uzroka zašto netko ne zasniva brak: može biti od rođenja nesposoban, onespoban od strane drugih i samoonesposobljen radi Kraljevstva nebeskoga (Mt 19, 10-12). Veoma je važno prepoznati i znati zašto se ne želi brak, nego odabire posvećeni život. U protivnom, veoma se lako može upasti u opasnost sublimacije kroz neobuzdanu želju za moći i vlasti. Moć može postati duhovna zlouporaba. To je bolest klerikalizma koja nije strana posvećenomu životu, pa ni ženama. Klerikalizam je bolest koja se može ugnijezditi u najvelikodušnije oblike darivanja. To se događa kada se odricanje od braka i seksualnoga života želi zamijeniti statusom moćne i prestižne osobe. Da se ne bi upalo u zamku opsesije za vlašću i moći, važno je trajno si posvješćivati da svaka osoba, koja se zbog evanđelja

⁹⁵ Usp. isto, str. 48.-49.

odriče braka i seksualnoga života, zapravo prihvaća jednu vrstu »reza« kojim gubi nešto veoma važno. Kada se slobodno odabire »neprirodni put« u ostvarivanju ljudskosti, a to znači odreći se intimnosti koja je otvorena plodnosti, svjesno se preuzima teret »odrežanosti«. Izazov nije jednostavan – tu prazninu treba preobraziti u privilegirani prostor apsolutno velikodušne ljubavi i cjelovite darovanosti koja se ostvaruje već sada, iako će puninu doživjeti tek u budućnosti.⁹⁶ Ovaj »nedostatak« treba učiniti mjestom koje će po svojoj velikodušnosti i darovanosti postati »malo više od života«.⁹⁷

4.4. PROMICANJE »LJUDSKOGA«

Posvećeni život jest ponajprije ljudski život. Redovnici i redovnice trude se ucijepiti vlastitu ljudskost u Kristovo čovječstvo. To je veoma zahtjevno i postiže se samo umijećem življenja koje zahtijeva odricanje, jednostavnost, jedinstvo, traženje onoga što je bitno za čovjeka. Veoma često ono što onemogućuje ostvarivanje istinskoga osobnog i zajedničkog redovničkog života nedostatak je »onoga ljudskog«. Žalosno je kad redovnice žive život bez strasti, bez dubokoga uvjerenja, bez senzibiliteta, bez ljepote, bez unutarnje slobode.⁹⁸ Odgoj za čovječnost najvažnija je zadaća inicijalne formacije. Ako redovnička osoba ne posjeduje istinsku unutarnju slobodu, iz nje svakodnevno ne živi i ne djeluje, ubrzo će se osjećati zarobljenom. Očovječenje je cijeloživotna zadaća. Bitna dimenzija umijeća življenja jest disciplina (*aspeisis*). Nažalost, pod utjecajem hedonističkoga i potrošačkoga društva, u kojem sve mora biti zadovoljeno, i to odmah, ovdje i sada, gdje je glavna maksima u prosuđivanju »sviđa mi se/ne sviđa mi se«- disciplina je izgubila na cijeni i u redovničkom životu. Sekularizirana kultura ušla je u pamet i srce mnogih posvećenih osoba i zajednica, sa svim svojim posljedicama: nasljedovanjem bez odricanja, molitvom bez susreta, zajedničkim životom bez zajedništva, poslušnosti bez povjerenja, djelovanjem bez duhovnosti.⁹⁹ Posvećeni život ne može pružiti svjedočanstvo očovječenja, ako se unutar vlastitih zajednica ne njeguju ljudskost i humanizam. Loš je ako se u redovničkim zajednicama počinje usvajati markentiška i menadžerska kultura. Na taj način upadamo u mrežu svjetovnih vrjednota i idola: efikasnosti, korisnosti, ostvarenja ciljeva, proračuna i profita.¹⁰⁰

⁹⁶ Isto, str. 55.

⁹⁷ Isto.

⁹⁸ Usp. E. BIANCHI, *Il futuro della vita consacrata. Memoria vivente del Vangelo*, u: *Testimoni* 3(2011.), str. 22.-29.

⁹⁹ Interrogativi e sfide alla vita consacrata. Intervento del Cardinale Franc Rodé, <http://www.zenit.org/it/articles/interrogativi-e-sfide-alla-vita-consacrata> (27. X. 2015.).

¹⁰⁰ Usp. C. GARCIA, *Mistica e Profezia. Uno stile di vita e i nuovi areopaghi*, str. 11.

Ono što osoba nosi u sebi – ljudsku potku – kamen je temeljac za kasniju cjelokupnu izgradnju. U čemu se to sastoji ljudska kvaliteta? Uistinu je najbitnija *intelligentia cordis*, ljudska inteligencija – ne intelektualna – inteligencija koju može posjedovati obrazovana i manje obrazovana osoba. U konkretnom životu to je sposobnost slušanja, otvorenost za drugoga, raspoloživost za prepoznavanje i prihvaćanje vlastitih granica, bez zatvaranja u rigidnost i stereotipe.¹⁰¹ Ljudsku kvalitetu ne smijemo miješati ili poistovjećivati sa savršenošću. Nesavršene su osobe koje žive posvećeni život, nesavršene su strukture, nesavršene su Konstitucija i Pravila. Ne traži se od posvećenih osoba savršenstvo, nego zrelost i odgovornost.

Danas, kada je ugrožena kvantiteta, brojnost redovničkih zajednica, veoma je važno očuvati temeljna obilježja rodovničkoga identiteta. A to je primat evanđelja, nasljeđivanje Krista, zajednica i poslanje.¹⁰² Navedena obilježja identiteta posvećenoga života, koja se s vremenom ne mijenjaju, u sebi odgovaraju na tri potrebe današnjega društva: potrebu za zajednicom, potrebu za ponovnim otkrivanjem gramatike ljudskosti, potrebu za darežljivošću.

U društvenom kontekstu, koji je isprepleten radikalnim individualizmom, u kojem se potpuno izgubio osjećaj pripadnosti, gdje je vjernost kao ustrajnost u međusobnoj povezanosti minirana u korijenu, posvećeni život ima poslanje biti ono što u sebi jest: u središte svojega života staviti zajednički život koji zahtijeva sposobnost obećati i ostati vjeran obećanju; graditi mjesta gdje se žive snažne i alternativne vrijednote, evanđeosko i ljudsko poštivanje, služenje i prihvaćanje drugoga, strpljivost itd.¹⁰³

Sveti Ivan Pavao II., papa, upozoravao je i preporučivao da posvećeni život ne gradi samo zajednice koje su *scholae amoris*, već one koje će biti i *scholae sapientiae* – mjesta očovjčenja. Kvaliteta života u ovakvim mjestima postaje askeza i ljepota, vježbanje i prakticiranje onoga što je bitno.

4.5. PROBUDITI NOSTALGIJU ZA BOGOM

Jedan od važnih izazova današnje kulture, na koju posvećeni život može dati odgovor, jest biti alternativa reduciranoj antropologiji koja potpuno želi izbrisati religioznu dimenziju i svesti ljudski život na projekt kratkoga roka. To je zapravo u pozadini mita znanosti i ekonomije – svesti ljudski život na čistu imanenciju, uči-

¹⁰¹ *Isto*, str. 24.

¹⁰² *Isto*, str. 25.

¹⁰³ Usp. L. MANICARDI, *Quale vita religiosa per gli uomini e le donne di oggi?*, u: F. VOLPI, E. PICUCCI (ur.), *La vita consacrata una vita di qualità*, Il Calamo di Fausto Liberati snc, Roma, 2015., str. 25.

niti ga zatvorenim za religiozno i transcendentno obzorje. Sve je usmjereno na efikasnost, produktivnost, ekonomiju i materijalno posjedovanje. Ovdje se posvećeni život pojavljuje kao istinski znak Božje milosti i ljubavi. U nekom smislu, posvećeni život u sebi je »kontra-kultura« – protuznak apsolutnim vrjednotama koje nameće suvremena ekonomija i materijalizam, konzumizam, individualizam i egolatrija.

Gledajući stvari u cjelini, uzimajući u obzir sve prethodno rečeno, valja istaknuti da nedostatak novih zvanja i starenje zajednica nije primarni problem s kojim se redovničke zajednice trebaju suočavati. Prvi i najvažniji izazov jest kako i dalje upri-
sutnjivati Krista među ljudima našega vremena.

To je osobito izazov za redovništvo u zapadnim zemljama. Dobro nam je poznato da danas u Europi, pa i u Hrvatskoj, veliki broj ljudi živi smatrajući da im za dobar i sretan život nije potreban Bog. Kršćanski je život za njih postao beznačajan i pripada prošlosti. U društvu posvećeni život sve više postaje enigma, manjina, nerazumljiv – ono što je Danièle Hervieu-Léger nazvao »ekskulturacija«, kako bi ukazao na to da redovnici i redovnice nisu više samo po sebi muškarci i žene, koje pripadaju suvremenoj kulturi.¹⁰⁴ Dakle, istinski izazov za posvećeni život nije institucionalna rekonstrukcija, nego način kako u naše vrijeme, u našem društvu, u našoj kulturi, u našoj politici i ekonomiji donijeti i svjedočiti Božju nazočnost. Identifikacija i intimno prijateljstvo s Kristom i navještaj Boga – to je temeljna zadaća posvećenoga života. Nije uistinu najvažnije za posvećeni život koliko će pojedina zajednica imati značajnih mjesta kojima društvo, pa i Crkva, pridaje osobitu važnost. Svođenje redovničkoga života na značajne i važne društvene i crkvene funkcije jest promašaj. Nema više uloga u društvu i u Crkvi koje ne mogu obavljati druge osobe. Svojevrsno razočaranje svijetom (oslabljena društvena uloga posvećenoga života) učinilo je da posvećeni život nije više tako vezan uz ulogu koju obavlja, uz posao i društveni identitet. Redovništvo se oslobađa sociološke dimenzije, stavljajući težište na to kako na osobnoj razini i na razini zajednica organizirati vlastiti život u poslušnosti Kristu i njegovoj riječi.

Kršćanstvo se pomalo stopilo s kulturnim ambijentom, postaje neprepoznatljivo – folklorni i arhaični dio kulture koji još uvijek pronalazi svoje mjesto u prigodnim situacijama i slavljima. Religiozni pluralizam također je doveo do toga da su mnoge religije tu, ali u stvarnosti kao da nema ni jedne. Pomalo utopljeno u kulturu, mlako kršćanstvo postaje istinski izazov za posvećeni život – postati istinske oaze kršćanskoga života, duhovne oaze.

Posvećeni život mora se preoblikovati u mističnu alternativu pred izazovima globalne krize, on mora napustiti »vlastite utvrde« i ući u nevolje svijeta i ljudi, na-

¹⁰⁴ Isto, str. 34.

sljedovati Isusa Krista koji je bio i jest duboko uronjen u ljudsku svakodnevnicu. Zato nada u budućnost redovničkoga života nije ponajprije u broju zvanja i jakih struktura u Crkvi i svijetu, nego u stavljanju Krista u središte života, sagibanje do siromaha koji pokazuje put do Krista i učiniti ga nazočnim u današnjem poganskom svijetu – to može biti jedina prava nova paradigma posvećenoga života. Probuditi nostalgiju za Bogom znači probuditi nadu, ističe Benedikt XVI.: »onaj tko ne pozna Boga, pa gajio on mnoge nade, zapravo je bez nade, lišen one velike nade koja je glavni oslonac u životu (usp. Ef 2, 12). Prava, velika čovjekova nada, koja opstaje unatoč svim razočaranjima, može biti samo Bog – Bog koji nas je ljubio i ljubi nas ‘do kraja.’«¹⁰⁵

4.6. UDOMITELJSTVO

Na Međunarodnom kongresu o posvećenom životu 2004. godine Timothy Radcliffe govorio je o problemu neudomljenosti koja obilježava cijeli planet. Iako živimo u globaliziranom svijetu, nikada prije nije toliko ljudi pred našim očima bježalo pred smrtnim opasnostima, siromaštvom i drugim životnim nedaćama, tražeći utočište i siguran dom.¹⁰⁶

Tjeskoba i potreba za domom, prihvaćanjem i slušanjem, u stalnom su porastu. Stoga jedan od znakova nade, koji posvećeni život može dati, kao mali i skromni znak, jest jednostavno dom – kuća. Gdje god se nalaze posvećene osobe, tu je otvorena kuća, kuća koja prihvaća i okuplja – istinski znak zajedništva Crkve.¹⁰⁷ Svaki samostan trebao bi svjedočiti o domu koji prihvaća, liječi, oprašta, vida rane, razumije. To su istinski proročki znakovi nade.

Današnji je svijet umrežen i upravo medijska slika može stvoriti dojam zajedništva i solidarnosti na globalnoj razini. Aktualni događaji na Istoku dobar su primjer za to. Zapravo, pred globalnim zlom postoji opasnost da zanemarimo ono što je malo i konkretno. Puno je lakše ostati na velikim globalnim problemima i nakanama, pa čak i molitvenim nakanama. Ono što je stvarno, konkretno, svakodnevno, malo i neznatno istinski uprisutnjuje znakove nade. U tom smislu posvećeni je život pozvan ponuditi znakove Božjega kraljevstva. Ne samo simbolično, nego posvećene osobe i njihove zajednice trebale bi uistinu biti znak Kraljevstva Božjega: isijavati milost koja rađa bratstvo i sestrinstvo, sinovstvo, radost, prihvaćanje, velikodušnost, divljenje, hrabrost, zahvalnost i solidarnost.

¹⁰⁵ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, br. 27

¹⁰⁶ Citirano prema: V. B. MANDARIĆ, *Mladi integrirani i(li) marginalizirani*, Glas Koncila, Zagreb, 2009., str. 49.-50., T. RADCLIFFE, *Redovnici jeste li sretni?*, Zagreb, 2001.; T. RADCLIFFE, *Zašto biti kršćanin*, Verbum, Zagreb, 2009.

¹⁰⁷ Usp. *Vita consecrata*, br. 41

Umjesto zaključka

Jedan hodočasnik na putu susretne čovjeka koji mu je jako sličio na redovnika – sjedio je na podu. U njegovoj blizini bila je grupa ljudi, svi su oni radili na jednoj kući.

Kako mi se čini, ti si redovnik?

Jesam, odgovori redovnik.

A tko su ovi koji rade?

Redovnici, ja sam opat.

Lijepo je vidjeti kako se gradi novi samostan, odgovori hodočasnik.

Ne gradimo, nego ga rušimo, odgovori opat.

Rušite ga, u čudu usklikne hodočasnik. A zašto?

Da bismo mogli svako jutro vidjeti izlazak sunca.

(s. Joan Chittister, *Il fuoco in queste ceneri*)

Na tragu ove priče, rušenje može postati *kairos* kako bismo uistinu vidjeli izlazak sunca svakoga jutra – kako bismo vidjeli posvećeni život sretan, plodan i vjeran; koji rađa obiljem života. Ponekad je nužno rušiti i ponovno graditi kako bi nastao novi život u nama i oko nas. Potrebno je čvrsto vjerovati da samo Bog »može dati posvećenom životu nova obzorja i jasnija usmjerenja«¹⁰⁸. Samo ako se redovnici i redovnice budu usmjeravali na »Božje poslanje«, ne trošeći energiju i uzaludno se ne hraneći »nostalgijom za prošlošću«; samo ako budu znali umrijeti nadživljenom identitetu, može se roditi nešto novo iz služenja njemu, koji jedini sve čini novim.

Posvećeni život stablo je bogato granama koje svoje ukorjenjenje nalazi u evanđelju. Svakodnevno življeno evanđelje čimbenik je koji daje privlačnost i ljepotu posvećenoga života i predstavlja se pred svijetom kao vjerodostojna alternativa. To današnjem svijetu treba, to i Crkva očekuje od posvećenoga života: biti življeno evanđelje, poručio je Benedikt XVI. redovnicama i redovnicima.¹⁰⁹ Tako je za svetoga Franju bilo puno važnije »živjeti evanđelje«, biti njegova »živa memorija«, nego propovijedati ga.¹¹⁰ Parafrazirajući sv. Ivana Pavla II., papa Benedikt XVI. pozi-

¹⁰⁸ Isto.

¹⁰⁹ *Discorso del Santo Padre, Udienza ai partecipanti all'assemblea generale dell'Unione dei Superiori Generali (USG)*, 26. 11. 2010. <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2010/11/26/0737/01692.html> (27. X. 2015.)

¹¹⁰ Isto.

va redovnike i redovnice, ako žele zadržati ili ponovno pronaći životnost i apostolsku djelotvornost, neka »ponovno krenu od Krista«¹¹¹. On učvršćuje stijenu na kojoj se gradi zajednica i svaki projekt kojim se želi obnoviti zajedništvo i apostolat.

¹¹¹ Ta misao osobito je razrađena u dokumentu *Ponovno krenuti od Krista*, koji je Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života objavila 2002. godine.

THE PROPHETISM OF CONSECRATED LIFE AND THE IMPORTANCE OF HOPE FOR THE MODERN WORLD

Blaženka s. Valentina Mandarić*

Summary

The Year of Consecrated Life, which ends on February 2, 2016, is a special occasion for examination and self-evaluation of consecrated life in the light of the Word of God, the Church Magisterium and the charisma of individual religious communities. The article, therefore, starts with some indicators of the crisis that has engulfed the consecrated life, which is then analyzed in the broader context of the crisis in the society and the crisis in the Church.

The crises of consecrated life are not only a source of anxiety, uncertainty and concern, they are also a real challenge to finding new perspectives of living personal sanctification. The religious of the 21st century together with all of mankind are witnessing many forms of hopelessness that is affecting the modern world. This hopelessness originates in the permanent temptation of man to move away from God and to place his hope and security into his own creations. In such a universal hopelessness, the author associates the mission of the consecrated life with the offering of the signs of hope which for modern disoriented man may be true beacons of light. The religious life in its essence is a prophetic sign that permanently directs and points to the »great hope«, which will be fully realized in the Kingdom of Heaven. However, man and the world need true signs of hope already here and now, which they expect to get from the consecrated life. Therefore, in the final part of the article, the author lists six possible testimonies of consecrated life that the modern man needs.

Keywords: *consecrated life, the crisis of consecrated life, hopelessness, prophetism, hope, union, the Kingdom of God.*

* Izv. prof. dr. sc. Blaženka s. Valentina Mandarić, Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, Vlaška 38, 10000 Zagreb, Croatia, vjeronauk-predstojnica@zg-nadbiskupija.hr